

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

นโยบายต่างประเทศของไทยในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคสงครามเย็นมีลักษณะเด่น คือ การมีความสัมพันธ์อันดีกับฝ่ายเสรีนิยม เช่น กลุ่มประเทศตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาแต่ต่อต้านฝ่ายคอมมิวนิสต์อย่างมาก

นโยบายการต่อต้านคอมมิวนิสต์ของไทยได้ปรากฏเด่นชัด ภายหลังจากได้ชัยชนะของฝ่ายคอมมิวนิสต์บนผืนแผ่นดินใหญ่จีนเมื่อ 1 ตุลาคม 1949 ซึ่งสาธารณรัฐประชาชนจีนได้มีพฤติกรรมที่ทำให้ทางประเทศไทยตีความว่า เป็นตัวแทนสหภาพโซเวียตในการแพร่ขยายอิทธิพลของกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์เข้าสู่ภูมิภาคเอเชียอาทิตย เช่น การร่วมมือกับสหภาพโซเวียตสนับสนุนขบวนการเวียดคัมมิวนิสต์กับสาธารณรัฐเวียดนามซึ่งสหรัฐอเมริกาสนับสนุนอยู่ รวมทั้งการส่งอาสาสมัครเข้าช่วยสาธารณรัฐประชาธิปไตยเกาหลีทำสงครามกับสาธารณรัฐเกาหลีเป็นต้น รัฐบาลไทยจึงได้เข้าร่วมกับสหรัฐอเมริกาดำเนินนโยบายสกัดกั้น (Containment policy) การขยายอิทธิพลของกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์โดยเฉพาะในภูมิภาคอินโดจีน ซึ่งมีพรมแดนประชิดกับประเทศไทยเพราะคำนึงว่าการขยายอิทธิพลดังกล่าวจะเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ

เมื่อสงครามเวียดนามขยายตัวมากขึ้นผู้นำไทยได้มีความกังวลเกี่ยวกับปัญหาความมั่นคงของประเทศเพิ่มมากขึ้นตามมาด้วย เพราะมีความเชื่อว่าภัยคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยนั้นเข้มแข็งขึ้น เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากสาธารณรัฐประชาชนจีนและสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม ดังนั้น สาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามจึงถูกมองว่าเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของไทยที่สำคัญประเทศหนึ่งโดยคุกคามในลักษณะของการแทรกแซงทางการเมือง เกี่ยวกับการมองปัญหาความมั่นคงแห่งชาติของผู้นำไทยเช่นนี้ ได้มีการศึกษาโดย กระทบ หลงธรรมชาติ และคณะ¹ ไว้แล้ว

¹ Kramol Tongdhammachart, et.al. The Thai Elite's National Security Perspectives : Implications for Southeast Asia (Bangkok : Chulalongkorn University, 1983).

ความหวาดระแวงภัยคอมมิวนิสต์จากเวียดนาม ของผู้นำไทยดังกล่าวข้างต้น ทำให้ประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายเป็นปรปักษ์ต่อฝ่ายคอมมิวนิสต์เวียดนาม เช่นเดียวกับเป็นปรปักษ์ต่อรัฐคอมมิวนิสต์อื่น ๆ นับตั้งแต่เวียดนามถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วนในปี ค.ศ. 1954 การดำเนินนโยบายของประเทศไทยดังกล่าว เห็นได้ชัดในกรณีการเข้าร่วมสงครามเวียดนามของรัฐบาลไทย โดยที่ยินยอมให้ทหารอเมริกัน เข้ามาประจำอยู่ตามฐานทัพซึ่งตั้งอยู่ในประเทศไทยเพื่อทำการรบในสมรภูมิต่อจีน ตลอดจนการส่งทหารไปร่วมรบในสมรภูมิต่อจีน เป็นต้น

สภาพการณ์ดังกล่าวข้างต้นได้เปลี่ยนแปลงไปนับตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1970 เมื่อมีการติดต่อกันระหว่างฝ่ายไทยกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม ในระดับที่ไม่ใช่รัฐบาลเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1970 นอกจากนั้นยังมีการไปเยือนโดยไม่ได้ไปในนามของรัฐบาล ในเดือนสิงหาคม 1974 จนกระทั่งมีการติดต่อกันในระดับรัฐบาลในเดือนกรกฎาคม, พฤศจิกายน และ ธันวาคม 1974 โดยเฉพาะในช่วงปี ค.ศ. 1975-1976 อันเป็นช่วงเวลาที่คอมมิวนิสต์ได้รับชัยชนะในสงครามเวียดนามเมื่อ 30 เมษายน 1975 และได้มีการรวมเวียดนามเหนือและใต้เข้าด้วยกัน โดยใช้ชื่อ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เมื่อ 2 สิงหาคม 1976 นั้นในช่วงนี้การดำเนินความสัมพันธ์ของไทยต่อเวียดนามมีลักษณะของการคลี่คลายความเป็นปฏิปักษ์ต่อกันมากขึ้น กรณีบ่งชี้ที่เห็นได้ชัดก็คือ มีการพบปะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับสูง การให้การรับรองรัฐบาล การยืนยันมิตรภาพระหว่างประเทศทั้งสอง และในที่สุดได้มีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตต่อกัน นับได้ว่าในช่วงเวลาดังกล่าวได้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศไทยต่อเวียดนามจากความขัดแย้งมาสู่ความเป็นมิตรมากขึ้น *

จึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาว่า อะไรเป็นเหตุของการปรับนโยบายต่างประเทศไทย ต่อเวียดนามในช่วงปี ค.ศ. 1975-1976 ดังนั้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงได้ตั้งปัญหาของการศึกษาว่า "ปัจจัยเหตุของการปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศไทยต่อเวียดนามช่วงปี ค.ศ. 1975-1976"

* การวิเคราะห์พฤติกรรมดังกล่าวนี้ ใช้เกณฑ์ในการวัดพฤติกรรมของศาสตราจารย์ เอซาร์ (Professor E. Azar) ดังที่จะได้กล่าวในกรอบความคิดในการศึกษาต่อไป.

ขอบเขตของการศึกษา

ในที่นี้จะศึกษาถึงการปรับนโยบายต่างประเทศไทยต่อเวียดนามในระยะเวลาระหว่างปี ค.ศ. 1975-1976 โดยที่จะพิจารณาปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่คาดว่าจะมีอันวญผลต่อการปรับนโยบายในกรณีนี้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ต้องการศึกษาถึงอิทธิพลของปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ในแง่ที่เป็นตัวจำกัด หรือเอื้ออันวญให้นโยบายต่างประเทศไทยต่อเวียดนามในช่วงปี ค.ศ. 1975-1976 ลดความเป็นปฏิปักษ์ลง ในขณะที่เดียวกันก็เพิ่มความเป็นมิตรมากขึ้นจนกระทั่งได้มีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกันในที่สุด

กรอบความคิดในการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์สาเหตุของการปรับนโยบายต่างประเทศไทยต่อเวียดนามที่เกิดขึ้นในระยะปี ค.ศ. 1975-1976 แต่การที่จะพิจารณาถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนนโยบายดังกล่าวนั้น จำเป็นต้องทำความเข้าใจว่านโยบายต่างประเทศไทยต่อเวียดนามในช่วงนี้ได้ปรับเปลี่ยนไปจากนโยบายที่ได้กระทำมาก่อนหน้าอันอย่างไรเสียก่อน ซึ่งการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ จะช่วยให้เห็นภาพของการปรับเปลี่ยนชัดเจน ก่อนที่จะนำไปสู่คำอธิบายว่าปัจจัยอะไรเป็นเหตุก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนดังกล่าวออกมา

การพิจารณาเปรียบเทียบนโยบายต่างประเทศไทยต่อเวียดนามระยะปี ค.ศ. 1975-1976 กับระยะก่อนหน้านั้น จะพิจารณาจากพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองเนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นผลสืบเนื่องมาจากนโยบายต่างประเทศและการปฏิบัติตามนโยบายที่วางไว้ ดังนั้นพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหนึ่งกับอีกประเทศหนึ่งจึงสามารถสะท้อนนโยบายต่างประเทศของประเทศนั้น ๆ ได้ สำหรับการพิจารณาพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับเวียดนามในที่นี้จะใช้เกณฑ์ในการจำแนกเหตุการณ์ และการวัดพฤติกรรม ความขัดแย้ง และความร่วมมือทั้งระดับระหว่างประเทศและระดับภายในประเทศของศาสตราจารย์ เอซาร์ (Professor Edward E. Azar) ที่ใช้รวบรวมข้อมูลเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใน 135 รัฐชาติกว่าห้าแสนเหตุการณ์ระหว่าง ค.ศ. 1965-1980 เข้าบรรจุไว้ในคลังข้อมูลว่าด้วยความขัดแย้งและ

สันติภาพ (COPDAB) เป็นบรรทัดฐานเพราะเห็นว่าเกณฑ์การจำแนกดังกล่าวมีความน่าเชื่อถือสูง²

ตามแนวการศึกษาของศาสตราจารย์เอซาร์นั้น เหตุการณ์ที่นำมาพิจารณาพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศใด ๆ จำแนกได้ 8 ประเด็นดังนี้

1. ประเด็นความสัมพันธ์ทางการเมืองเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic political relations)
2. ประเด็นความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ (Economic relations)
3. ประเด็นความสัมพันธ์ทางทหาร และยุทธศาสตร์ (Military and strategic relations)
4. ประเด็นความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม และวิทยาการ (Cultural and scientific relations)
5. ประเด็นความสัมพันธ์ทางสภาวะแวดล้อมทางกายภาพและทรัพยากรธรรมชาติ (Physical environment and natural resource relations)
6. ประเด็นความสัมพันธ์เกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมที่เป็นมนุษย์ และนิเวศน์วิทยา รวมทั้งเกี่ยวกับเรื่องชาติพันธุ์ (Human environment and demographic and ethnic affairs)
7. ประเด็นความสัมพันธ์ทางการเมืองอย่างเป็นทางการ (Political order, political relations, and law/organization)

² รายละเอียด วิธีการ การดำเนินงานและหลักการในการรวบรวมและจำแนกข้อมูล เหตุการณ์ปรากฏอยู่ใน Edward E. Azar, The Codebook of the Conflict and Peace Data Bank (COPDAB) : A Computer-Assisted Approach to Monitoring and Analyzing International and Domestic Events. (Department of Political Science, University of North Carolina at Chapel Hill, 1980). อ้างอิงใน ดร.อภิญา รัตนมงคลมาศ, "ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน" ใน เอกสารการสอนชุดวิชา ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับต่างประเทศ, หน่วยที่ 9-12, หน้า 485-487, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

8. ประเด็นความสัมพันธ์อื่น ๆ (Other or residual relations)

ในที่นี้ จะพิจารณาพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย กับเวียดนามจากเหตุการณ์ใน 2 ประเด็น เนื่องจากประเทศทั้ง 2 ไม่มีความสัมพันธ์กันในประเด็นอื่น หรือมีแต่ไม่เด่นชัดพอที่จะนำมาวิพากษ์วิจารณ์ได้ เหตุการณ์ในประเด็นทั้ง 2 ดังกล่าวได้แก่

1. เหตุการณ์ในประเด็นความสัมพันธ์ทางการเมืองเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic political relations) เป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่สะท้อนถึงความเกี่ยวพันทางการเมืองอย่างกว้างๆ ระหว่างประเทศทั้งสองทั้งในทางความร่วมมือและในทางความขัดแย้ง ลักษณะของเหตุการณ์นี้มักปรากฏในรูปของคำแถลง ประกาศ ถ้อยคำต่าง ๆ ที่แสดงออกถึงนโยบายของไทย หรือการมุ่งประสงค์ต่อเวียดนาม ตัวอย่างของเหตุการณ์ในประเด็นนี้ได้แก่ การกล่าวหา การใส่ร้าย การแสดงออกถึงความเป็นมิตร การจับกุมผู้ที่เป็นฝ่ายศัตรู การควบคุมดูแลชนชาติของประเทศหนึ่งที่อยู่อาศัยอยู่ในประเทศตน เป็นต้น

2. เหตุการณ์ในประเด็นความสัมพันธ์ทางการเมืองอย่างเป็นทางการ (Political relations) เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ตามโครงสร้าง และสภาพแวดล้อมทางการเมืองระหว่างประเทศ หรือตามแนวกฎหมายระหว่างประเทศ ตัวอย่างของเหตุการณ์ในประเด็นนี้ได้แก่ ความสัมพันธ์ทางการทูต การเยี่ยมเยียนพบปะระหว่างผู้นำประเทศ แลกเปลี่ยนการร่วม การเข้าเป็นพันธมิตรกับฝ่ายศัตรูของอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น

จากการพิจารณาเหตุการณ์ในประเด็นดังกล่าวนี้ จะทำให้สามารถจำแนกลักษณะของพฤติกรรมการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยต่อเวียดนามได้ โดยที่ตามแนวความคิดของศาสตราจารย์เอชอาร์เนน พฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหนึ่ง กับอีกประเทศหนึ่งจะมีพฤติกรรมออกมาเป็นลักษณะกว้าง ๆ อยู่ 2 ลักษณะคือ ความขัดแย้ง (conflict) หรือความร่วมมือ (cooperation) โดยเขาได้แบ่งลักษณะของพฤติกรรมที่สะท้อนระดับของความสัมพันธ์ไว้ 15 ระดับ จากระดับที่สูงสุดของความขัดแย้งระหว่างประเทศ ไปจนถึงระดับที่สูงสุดของความร่วมมือระหว่างประเทศดังนี้คือ

1. ปฏิบัติการสงครามแบบไม่จำกัดเขตอันก่อให้เกิดความสิ้นเปลืองทรัพย์สินและชีวิตคนจำนวนมาก ตลอดจนก่อให้เกิดการพลัดที่อยู่ของประชาชน (Extensive war acts causing deaths, dislocation and high strategic cost)

2. ปฏิบัติการสงครามแบบจำกัดเขต (Limited war acts)
3. ปฏิบัติการสงครามแบบย่อยๆ (Small scale military acts)
4. กระทำการอันแสดงความเป็นศัตรูทางการเมือง-การทหาร (Political-military hostile actions)
5. กระทำการอันแสดงความเป็นศัตรูทางการทูต-เศรษฐกิจ (Diplomatic-economic hostile actions)
6. ใช้ถ้อยคำรุนแรงในการทำปฏิสัมพันธ์ (Strong verbal expressions displaying hostility in interaction)
7. ใช้ถ้อยคำ (ไม่รุนแรง) แสดงความบาดหมางในปฏิสัมพันธ์ (Mild verbal expression displaying discord in the interaction)
8. กระทำการที่เป็นกลางหรือไม่มีความสำคัญต่อสถานการณ์ระหว่างประเทศ (Neutral or non-significant acts for the inter-nation situation)
9. มีการแลกเปลี่ยนอย่างเป็นทางการเล็กน้อย (Minor official exchanges, talks and policy expression-mild verbal support)
10. มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างเป็นทางการโดยวาจา (Official verbal support of goals, values, and regime)
11. มีการทำความตกลงตลอดจนให้ความสนับสนุนทางด้านวัฒนธรรมและวิทยาการ (Cultural and scientific agreement and support)
12. มีการทำความตกลงทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และอุตสาหกรรมอันมิได้เกี่ยวข้องกับทหาร (Non-military economic, technological and industrial agreement)
13. มีการให้ความสนับสนุนทางทหาร, เศรษฐกิจ และยุทธศาสตร์ (Military, economic and strategic support)
14. เป็นพันธมิตรทางยุทธศาสตร์ (ในระดับภูมิภาค หรือระดับระหว่างประเทศ) ที่มีความสำคัญ (Major strategic alliance (regional or international)
15. รวมเข้าเป็นหน่วยเดียวกันทางการเมืองโดยสมัครใจ (Voluntary unification into one nation)

สำหรับการพิจารณาพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับเวียดนามในที่นี้ เพื่อความเหมาะสมจะวางเกณฑ์ในการวัดพฤติกรรมตั้งแต่ความขัดแย้งไปสู่ความร่วมมือดังนี้

1. ปฏิบัติการสงครามแบบจำกัดเขต (Limited war acts) ได้แก่การระดมยิง การปะทะกันเป็นระยะ ๆ การทิ้งระเบิดอย่างกระจัดกระจาย หรือในพื้นที่อุตสาหกรรมและพื้นที่ทางทหาร เป็นต้น
2. กระทำการอันแสดงความเป็นศัตรูทางการทูต (Diplomatic hostile actions) ได้แก่ ระดมการเดินขบวนต่อต้านประเทศเป้าหมาย ห้ามการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูตต่อกัน กวดขันความเคลื่อนไหวของชนชาติศัตรูในประเทศ การเข้าเป็นพันธมิตรกับฝ่ายศัตรูของอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น
3. ใช้ถ้อยคำรุนแรงในการทำปฏิสัมพันธ์ (Strong verbal expressions displaying hostility in interaction) ได้แก่ การเตือนว่าจะตอบโต้การกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง การประณามนโยบายของอีกฝ่ายหนึ่งอย่างรุนแรง การประณามผู้นำระบบหรืออุดมการณ์ของอีกฝ่ายหนึ่ง การเลื่อนการเยือนของผู้นำประเทศ การโจมตีด้วยการโฆษณาชวนเชื่ออย่างรุนแรงโดยสม่ำเสมอ เป็นต้น
4. ใช้ถ้อยคำ (ไม่รุนแรง) แสดงความบาดหมางในปฏิสัมพันธ์ (Mild verbal expression displaying discord in the interaction) ได้แก่ การสื่อความไม่พอใจผ่านคนกลาง การไม่สามารถตกลงกันได้ในการณีใดกรณีหนึ่ง การไม่ยอมรับคำประท้วงของอีกฝ่ายหนึ่ง การปฏิเสธข้อกล่าวหา เป็นต้น
5. กระทำที่เป็นกลาง หรือไม่มีความสำคัญต่อสถานการณ์ระหว่างประเทศ (Neutral or non-significant acts for the inter-nation situation) ได้แก่ มีการไปเยือนโดยไม่ได้ไปในนามของรัฐบาล มีคำแถลงอย่างเฉยชา เป็นต้น
6. มีการแลกเปลี่ยนอย่างเป็นทางการเล็ก ๆ น้อย ๆ (Minor official exchanges, talks and policy expression...mild verbal support) ได้แก่ การพบปะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับสูง การรับรู้ปัญหาอันเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย การแลกเปลี่ยนเชลยศึก การแต่งตั้งทูตไปประจำการ การมีการแลกเปลี่ยนในระดับที่ไม่ใช่รัฐบาล การประกาศสนับสนุน การปกครองของอีกฝ่ายหนึ่ง การขอให้สนับสนุนนโยบาย การกล่าวถึงหรือการอธิบายนโยบาย เป็นต้น

7. มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างเป็นทางการโดยวาจา (Official verbal support of goals, values, and regime) ได้แก่ การสนับสนุนด้านนโยบาย ยืนยันมิตรภาพระหว่างประเทศ พื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูต ขอโทษการกระทำหรือแถลงการณ์ที่สร้างความไม่พอใจต่ออีกฝ่ายหนึ่ง อนุญาตให้ผู้สื่อข่าวของอีกฝ่ายหนึ่งเข้าประเทศ เป็นต้น

8. มีการทำความตกลงตลอดจนให้ความสนับสนุนทางด้านวัฒนธรรมและวิทยาการ (Cultural and scientific agreement and support) ได้แก่ การเริ่มต้นความสัมพันธ์ทางการทูต การติดต่อสื่อสารกันทางด้านเทคนิค และวิทยาการ การเสนอความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจหรือการทหาร การรับรองฐานะของรัฐบาลอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น

9. มีการทำความตกลงทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และอุตสาหกรรม อันมิได้เกี่ยวข้องกับกิจการทหาร (Non-military economic, technological and industrial agreement) ได้แก่ การกั๊กม การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ การสร้างข่ายงานคมนาคม และการขนส่ง การส่งผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิคไปช่วยเหลือกัน และการใช้การบรรเทาทุกข์เวลาเกิดเหตุร้ายอันตราย เป็นต้น

จากเกณฑ์การวัดพฤติกรรมทั้ง 9 ลำดับนั้น จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมตามเกณฑ์ลำดับที่ 1 - 3 เป็นการแสดงออกถึงความขัดแย้งจากมากไปน้อยตามลำดับ ในขณะที่ลำดับที่ 4 - 5 เป็นการเริ่มมีความสัมพันธ์ต่อกันในทางบวก จนกระทั่งลำดับที่ 6 - 9 เป็นลักษณะที่แสดงถึงความร่วมมืออย่างเด่นชัดเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ

การพิจารณาเปรียบเทียบนโยบายต่างประเทศของไทยต่อเวียดนามระยะ ค.ศ. 1975 - 1976 กับนโยบายในระยะก่อนหน้านั้น จากเหตุการณ์ในแต่ละประเด็น ซึ่งจำแนกตามเกณฑ์การจำแนกเหตุการณ์และการวัดพฤติกรรมตามที่ได้กล่าวมานั้น จะแสดงให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนจากระดับของความขัดแย้ง หรือเป็นศัตรูไปสู่ระดับของความร่วมมือหรือเป็นมิตรกันมากขึ้นอันถือได้ว่าเป็นการปรับนโยบายต่างประเทศต่อเวียดนาม ซึ่งจะนำไปสู่การพิจารณาถึงปัจจัยเหตุของการปรับนโยบายดังกล่าวต่อไป

การกำหนดนโยบายต่างประเทศ โดยเฉพาะเพื่อบรรลุผล ทางด้านความมั่นคงของประเทศนั้น จะต้องคำนึงถึงสภาวะแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศ สำหรับประเทศที่มีสภาวะแวดล้อมภายใน เช่น สมรรถนะในการป้องกันประเทศค่อนข้างต่ำ ขาดแคลนทรัพยากรทางเศรษฐกิจ ประชากรด้อยคุณภาพ ฯลฯ อันเป็นลักษณะของประเทศที่กำลังพัฒนาเช่น ประเทศไทยนั้นจะต้อง

คำนึงถึงสภาวะแวดล้อมภายนอกเช่นการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศ เป็นสำคัญ* นั่นก็คือ การคำนึงถึงปัจจัยภายนอก ว่ามีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศ

James N. Rosenau ได้กล่าวถึง อิทธิพลของปัจจัยภายนอกที่มีต่อการกำหนดนโยบายของประเทศไทยใด ๆ ว่ามีใน 3 ลักษณะ ดังนี้³ 1. โดยกระบวนการแทรกแซง (penetrative process) เป็นการที่ตัวแสดงภายนอกอาณาเขตของประเทศใดประเทศหนึ่ง ได้เข้าไปมีส่วนในการกำหนดนโยบายของประเทศนั้น เช่น กรณีสถาบันการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) ที่เข้าไปแทรกแซงในการตัดสินใจนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา เป็นต้น 2. โดยกระบวนการเลียนแบบ (emulative process) เป็นการที่สถานการณ์ที่เกิดขึ้นภายในประเทศใดประเทศหนึ่งได้รับอิทธิพลมาจากและมีลักษณะเช่นเดียวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศอื่นตัวอย่าง เช่น การแพร่กระจายของความรุนแรง ลัทธิชาตินิยม ความต้องการพัฒนาให้เป็นอุตสาหกรรมตลอดจนความเป็นสมัยใหม่ทางการเมืองอย่างรวดเร็ว ฯลฯ ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้น 3. โดยกระบวนการโต้ตอบ (reactive process) เป็นการที่นโยบายต่างประเทศของประเทศใดประเทศหนึ่งโต้ตอบสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในระบบระหว่างประเทศ อันจัดเป็นสภาวะแวดล้อมภายนอกอาณาเขตของประเทศ โดยที่สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในระบบระหว่างประเทศ (environment outputs) ได้ถูกนำเข้ามาเป็นปัจจัยในการกำหนดนโยบายของประเทศ (polity

* มีผลงานของนักวิชาการหลายท่านที่ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของสภาวะแวดล้อมภายนอกในการกำหนดนโยบายต่างประเทศ อาทิเช่น Corrine Phuangkasem, An Empirical Analysis of Thailand's Foreign Policy Behavior (1964 - 1977) (Bangkok : Thammasat University, 1982) ; ฉันทิมา อ่องสุรภักดิ์, นโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน และผลกระทบที่มีต่อประเทศไทย (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2516) ; นฤมิตร สอดคุษ, "อิทธิพลของปัจจัยภายนอกต่อการมีความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน", วารสารธรรมศาสตร์ 2 (ตุลาคม - ธันวาคม, 2511) : 116-143.

³ James N. Rosenau, "Toward the Study of National-International Linkages", in The Scientific Study of Foreign Policy, James N. Rosenau, ed. (New York : The Free Press, 1971), pp. 307-338.

inputs) และมีผลออกมาเป็นนโยบายต่างประเทศ (polity outputs) เข้าสู่ระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่อไป ดังกรณีนโยบายต่างประเทศของไทยต่อเวียดนามที่ศึกษานี้ ในแง่หนึ่งจัดเป็นลักษณะของการโต้ตอบต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในระบบระหว่างประเทศ

สำหรับสภาวะแวดล้อมภายนอกประเทศหรือที่เรียกว่าปัจจัยภายนอกที่จะนำมาพิจารณาในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ สภาวะแวดล้อมในระดับโลก และสภาวะแวดล้อมในระดับภูมิภาคกล่าวคือสถานการณ์ในระดับโลกนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1969 มามีแนวโน้มให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของการเมืองระหว่างประเทศ จากการศึกษาที่สหรัฐอเมริกาได้แสดงเจตนาที่จะลดระดับการเข้าเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในบริเวณที่ไม่ได้มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อความมั่นคงของตน ดังปรากฏในลัทธิกิสซิ่งแกลงเมื่อ ค.ศ. 1969 การที่สหรัฐอเมริกาพยายามดำเนินการเพื่อการมีความสัมพันธ์ปกติกับสาธารณรัฐประชาชนจีนนับตั้งแต่ประมาณปี ค.ศ. 1970 จนถึง ปี ค.ศ. 1976 ตลอดจนความพยายามผ่อนคลายความตึงเครียดระหว่างสหรัฐอเมริกากับสหภาพโซเวียต โดยการเซ็นสัญญาจำกัดอาวุธยุทธศาสตร์ครั้งแรก (SALT-I) เมื่อปี ค.ศ. 1972 เป็นต้น สำหรับสถานการณ์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นภูมิภาคที่ประเทศไทยตั้งอยู่นั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1975 นั่นก็คือการสิ้นสุดสงครามเวียดนามโดยชัยชนะของฝ่ายคอมมิวนิสต์ซึ่งในระยะเวลาไล่เลี่ยกันนั้น ฝ่ายคอมมิวนิสต์ก็ได้รับชัยชนะในสงครามกลางเมืองภายในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐประชาธิปไตยกัมพูชาเช่นกัน

สำหรับสถานการณ์ที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อนโยบายต่างประเทศของไทยในกรณีนี้ที่ศึกษานี้โดยตรงคือ ก. การเปลี่ยนแปลงนโยบายของสหรัฐอเมริกาคู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อเวียดนามดังแสดงออกตามประกาศลัทธิกิสซิ่งแกลง ซึ่งตามมาด้วยการมอบภาระให้ชาวเวียดนาม (ใต้) รับผิดชอบตนเอง (Vietnamization) การเปลี่ยนแปลงนี้น่าจะมีผลกระทบต่อการปรับนโยบายต่างประเทศของไทย เพราะประเทศไทยมีความผูกพันทางด้านความมั่นคงกับสหรัฐอเมริกาอย่างมาก และได้ดำเนินนโยบายที่สอดคล้องกับนโยบายของสหรัฐอเมริกาในกรณีเวียดนามอีกด้วย ดังที่ Russell H. Fifield กล่าวว่า "ประเทศไทยเป็นประเทศที่สำคัญต่อนโยบายความมั่นคงของอเมริกาในภูมิภาคนี้"⁴ ข. การเปลี่ยนแปลงในอินโดจีนในปี ค.ศ. 1975 ซึ่งเป็นการที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์อินโดจีนได้รับชัยชนะ และได้อำนาจปกครองใน 3

⁴ Russell Fifield, The Diplomacy of Southeast Asia : 1945-1958 (New York, 1958), p. 269.

ประเทศอินโดจีนนั้น ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับประเทศเพื่อนบ้านคอมมิวนิสต์ซึ่งตนเคยดำเนินนโยบายเป็นปฏิปักษ์มาก่อน และเท่ากับว่านโยบายสกัดกั้นโดยใช้ยุทธศาสตร์การป้องกันนอกประเทศ (Forward Defense Strategy) ซึ่งมีเป้าหมายอยู่ที่การรักษา 3 ประเทศอินโดจีนมิให้ตกอยู่ใต้อิทธิพลของฝ่ายคอมมิวนิสต์นั้นล้มเหลวจึงคาดว่าการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้จะมีผลต่อการปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศของไทยต่อประเทศอินโดจีนโดยทั่วไป และต่อประเทศเวียดนามโดยเฉพาะ

อย่างไรก็ตามในการกำหนดนโยบายต่างประเทศก็จำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยภายในด้วย James N. Rosenau ได้เสนอว่า ปัจจัยภายในที่อาจนำมาพิจารณาในการศึกษาเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศโดยทั่วไปมีดังนี้⁵ 1. ตัวผู้กำหนดนโยบาย พิจารณาคูณลักษณะส่วนตัวของผู้กำหนดนโยบาย ได้แก่ ค่านิยม ความเชื่อ ทศนคติ ประสบการณ์ในอดีต ฯลฯ อันจะมีผลต่อการกำหนดนโยบาย 2. บทบาทของผู้กำหนดนโยบายซึ่งผันแปรตามองค์กรที่เขาสังกัดอยู่ เป็นการพิจารณาบทบาทที่ผู้กำหนดนโยบายกระทำหรือมีแนวโน้มที่จะกระทำในลักษณะที่แสดงถึงความเป็นตัวแทนขององค์กรที่เขาสังกัดอยู่ โดยที่ไม่ว่าคุณลักษณะส่วนตัวของเขาจะเป็นเช่นไร ดังที่ Graham T. Allison ได้ให้ทัศนะว่า "จุดยืนของบุคคลขึ้นอยู่กับสังกัดของเขา" (Where you stand depends on where you sit)⁶ 3. ลักษณะของรัฐบาล เป็นการพิจารณาลักษณะโครงสร้างของรัฐบาลที่เป็นตัวจำกัด หรือเอื้ออำนวยต่อการกำหนดทางเลือกของนโยบายต่างประเทศโดยผู้กำหนดนโยบาย โดยที่โครงสร้างของรัฐบาลหนึ่ง ๆ ย่อมเป็นตัวกำหนดรูปแบบของระบบการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่ง 4. คุณลักษณะทางสังคมของประเทศ เป็นการพิจารณาลักษณะทางสังคมด้านอื่น ๆ ที่ไม่ใช่รัฐบาลซึ่งจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมภายนอกประเทศ ได้แก่ แนวโน้มทางค่านิยมของสังคม ระดับของความเป็นเอกภาพของชนในชาติ ระดับของการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมของประเทศ เป็นต้น สำหรับกรณีศึกษานี้ ปัจจัยภายในที่จะนำมาพิจารณาคือ บทบาทของผู้กำหนดนโยบายซึ่งผันแปรตามองค์กรที่เขาสังกัดอยู่ และลักษณะของรัฐบาล เนื่องจากเห็นว่าปัจจัยเหล่านี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างมาก และโดยหลักการแล้วอาจมีผลต่อการปรับนโยบายต่างประเทศในกรณีศึกษานี้ก็ได้

⁵ Rosenau, "Toward the Study of National-International Linkages", pp. 108-116.

⁶ Graham T. Allison, Essence of Decisions : Explaining the Cuban Missile Crisis (Boston : Little Brown & Co., 1971), p. 176.

การเปลี่ยนแปลงของปัจจัยทั้ง 2 ประการดังที่กล่าวมานั้นเป็นผลของการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ภายในประเทศ นั่นคือ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในประเทศไทยในเดือนตุลาคม 1973 ซึ่งทำให้รัฐบาลทหารต้องพ้นจากตำแหน่ง และรัฐบาลพลเรือนได้เข้าบริหารประเทศแทนที่อันเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้กำหนดนโยบาย ซึ่งโดยหลักการแล้ว รัฐบาลพลเรือนจะมองสถานการณ์ตามความเป็นจริง และมองสัมฤทธิ์ผลของนโยบาย ทำให้มีความยืดหยุ่นในการกำหนด และดำเนินนโยบายมากกว่ารัฐบาลทหาร โดยเฉพาะทหารไทยซึ่งโดยพื้นฐานแล้วย่อมต่อต้านคอมมิวนิสต์เป็นสำคัญและรัฐบาลทหารมักนิยมใช้วิธีการทางทหารในการแก้ไขปัญหาทางการเมืองแทนที่จะใช้วิธีการทางการทูต การกำหนด และดำเนินนโยบายจึงมักขาดความยืดหยุ่นและไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ความเป็นจริงดังที่ ดร.เขียน ธีระวิทย์ ได้ตั้งข้อสังเกตไว้⁷ นอกจากนี้ การเปลี่ยนจากรัฐบาลทหารมาเป็นรัฐบาลพลเรือนในครั้งนี้ โดยตัวของมันเองแล้วน่าจะมีผลต่อการปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศ เนื่องจากนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรงที่มีมาแต่เดิมนั้นเป็นนโยบายที่ถูกกำหนดโดยกระบวนการกำหนดนโยบายภายใต้รัฐบาลทหารทั้งสิ้น

ในอีกแง่หนึ่งนั้น การเปลี่ยนแปลงจากรัฐบาลเผด็จการทหารมาเป็นรัฐบาลพลเรือนที่มาจาก การเลือกตั้ง ในขณะเดียวกันเป็นการเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองจากระบบปิดไปสู่ระบบเปิด ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้เข้ามามีส่วนในกระบวนการกำหนดนโยบายต่างประเทศมากขึ้น และเรียกร้องให้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายมากขึ้น ดังการศึกษาของ Charivat Santaputra⁸

อย่างไรก็ตาม การปรับเปลี่ยนแนวนโยบายต่างประเทศไทยโดยทั่วไป และนโยบายต่อประเทศเวียตนามโดยเฉพาะได้มีการริเริ่มมานับตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1970 อันอยู่ในช่วงที่รัฐบาล

⁷ เขียน ธีระวิทย์, "ข้อสังเกตเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศไทย" ใน ใครละเมิดอธิปไตย, หน้า 15- 30. เขียน ธีระวิทย์ และคณะ, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดาวเรือง, 2528).

⁸ Charivat Santaputra, "1973 : The Turning Point of Thai Foreign Affairs?" (Master Thesis, Department of Politics, Faculty of Social Science, University of Southampton, 1976).

ทหารปกครองประเทศแล้ว ส่วนการที่เพิ่งมีการดำเนินนโยบายในลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงการปรับนโยบายต่างประเทศของไทยต่อเวียดนามอย่างเด่นชัด ในช่วงปี ค.ศ. 1975 - 1976 อันเป็นภายหลังจากเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทยในปี ค.ศ. 1973 นั้น อาจเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในอินโดจีนในปี ค.ศ. 1975 ซึ่งคาดว่าจะส่งผลกระทบต่อนโยบายต่างประเทศของไทยต่อเวียดนามอย่างสำคัญดังที่ได้กล่าวมาแล้วก็ได้ ดังนั้นปัจจัยภายในทั้ง 2 ประการดังกล่าว จึงน่าจะเป็นเพียงปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการปรับเปลี่ยนนโยบายในกรณีมากกว่าที่จะเป็นปัจจัยเหตุของการปรับนโยบาย

ในที่นี้จึงคาดว่า ปัจจัยภายนอกอันได้แก่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายของสหรัฐอเมริกา และการเปลี่ยนแปลงในอินโดจีนในปี ค.ศ. 1975 จะมีอิทธิพลต่อการปรับนโยบายต่างประเทศของไทยต่อเวียดนามในช่วงปี ค.ศ. 1975 - 1976 มากกว่าปัจจัยภายใน

สมมติฐานในการศึกษา

1. การที่นโยบายต่างประเทศของไทยต่อเวียดนาม ระยะเวลาปี ค.ศ. 1975 - 1976 ลดความเป็นปฏิปักษ์ลงนั้น ผันแปรไปตามการเปลี่ยนแปลงนโยบายของสหรัฐอเมริกาต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และต่อเวียดนาม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในของประเทศในกลุ่มอินโดจีน ในปี ค.ศ. 1975

2. การที่นโยบายต่างประเทศของไทยต่อเวียดนาม ระยะเวลาปี ค.ศ. 1975 - 1976 เพิ่มความเป็นมิตรมากขึ้นนั้น ผันแปรไปตามการเปลี่ยนแปลงนโยบายของสหรัฐอเมริกาต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และต่อเวียดนาม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในของประเทศในกลุ่มอินโดจีนในปี ค.ศ. 1975

การดำเนินการศึกษา

ในการศึกษาคั้งนี้จะศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (documentary research) อันได้แก่ ข้อมูลจากหนังสือ บทความ วารสาร สิ่งพิมพ์ของทางราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งของกระทรวงการต่างประเทศ ตลอดจนคำให้สัมภาษณ์ของบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการ กำหนดนโยบายในกรณีศึกษา โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา เนื่องจากการศึกษาคั้งนี้เป็นการศึกษาแนวประวัติศาสตร์

ข้อเขียนของ Edward E. Azar⁹ เกี่ยวกับเกณฑ์ในการจำแนกเหตุการณ์ และการวัดพฤติกรรมความขัดแย้ง และความร่วมมือระหว่างประเทศสามารถนำมาใช้เป็นกรอบในการพิจารณาพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับเวียดนาม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง การปรับนโยบายต่างประเทศไทยต่อเวียดนาม ในขณะที่ข้อเขียนของ James N. Rosenau¹⁰ เกี่ยวกับปัจจัยภายใน และภายนอกในการกำหนดนโยบายต่างประเทศและผลงานของเขาเกี่ยวกับลักษณะของการเข้ามามีอิทธิพลของปัจจัยภายนอกต่อการกำหนดนโยบายของประเทศใด ๆ¹¹ ได้ให้แนวความคิดที่นำมาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดการปรับนโยบายในกรณีศึกษาในส่วนข้อเขียนของ Charivat Santaputra¹² ; Ganganath Jha¹³ ; จุลชีพ ชินวรรณ¹⁴ ; ฉันทิมา อ่องสุรักษ์¹⁵ ; ฯลฯ ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศไทยในยุคหลังสงคราม

⁹ Edward E. Azar, The Codebook of The Conflict and Peace Data Bank (COPDAB) : A Computer-Assisted Approach to Monitoring and Analyzing International and Domestic Events.

¹⁰ James N. Rosenau, Linkage Politics : Essays on the Convergence of National and International System (New York : Free Press, 1969).

¹¹ Rosenau, "toward the Study of National-International Linkages".

¹² Santaputra, 1973 : The Turning Point of Thai Foreign Affairs?.

¹³ Ganganath Jha, Foreign Policy of Thailand (New Delhi : Radiant Publishers, 1979).

¹⁴ จุลชีพ ชินวรรณ, "นโยบายต่างประเทศของประเทศไทย : ภูมิหลังและแนวโน้มอนาคต", เอเชียปริทัศน์ 3 (เมษายน - มิถุนายน 2523) : 21 - 38.

¹⁵ ฉันทิมา อ่องสุรักษ์, นโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนและผลกระทบต่อประเทศไทย.

โลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมาเป็นอย่างดี ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการกำหนดนโยบายต่างประเทศนั้น ศึกษาจากงานของ สมพงษ์ ชูมาก¹⁶ ; เขียน ธีระวิทย์¹⁷ ; Bhansoon Ladavalaya¹⁸ เป็นต้น

สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับ ความเป็นไปของสถานการณ์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยนั้นศึกษาจากงานของ Sarasin Viraphol¹⁹; Frank C. Darling²⁰ ; Donald E. Nuechterlein²¹ ; David Wilson²² ฯลฯ ในขณะทำงานของ Morell and Chai-Anan²³ สามารถใช้เป็นหลักในการทำความเข้าใจการเมืองภายในประเทศ นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

ข้อมูลที่ใช้ในการสนับสนุนสมมติฐานนั้น ได้อาศัยข้อมูลขั้นต้นจากบทความ วารสาร สิ่งพิมพ์ของทางราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งของกระทรวงการต่างประเทศ ตลอดจนคำให้สัมภาษณ์

¹⁶ สมพงษ์ ชูมาก, "การกำหนดนโยบายต่างประเทศของไทย", เอเชียปริทัศน์ 3 (เมษายน - มิถุนายน) : 1 - 20.

¹⁷ เขียน ธีระวิทย์, "ข้อสังเกตเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศ".

¹⁸ M.L. Bhansoon Ladavalaya, "Thailand's Foreign Policy under Kukrit Pramote : A Study in Decision-Making" (Ph.D. Dissertation, Northern Illinois University, June, 1980).

¹⁹ Sarasin Viraphol, Directions in Thai Foreign Policy, Occasional Paper No. 40 (Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, May 1976).

²⁰ Frank C. Darling, Thailand and The United States (Washington : Public Affairs Press, 1965).

²¹ Donald E. Nuechterlein, Thailand and the Struggle for Southeast Asia (New York : Cornell University Press, 1965).

²² David A. Wilson, The United States and the Future of Thailand (New York : Praeger Publishers, 1970).

²³ David Morell and Chai-Anan Samudavanija, Political conflict in Thailand : Reform, Reaction, Revolution (Cambridge, Ma : Oelgeschlager Gunn & Hain Publishers, Inc., 1981).

ของบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในกระบวนการกำหนดนโยบายในกรณีศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ คร.ถนัด
 คอมันตร์* รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสมัยรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร (ธันวาคม
 1963 - พฤศจิกายน 1971) ผู้ซึ่งมีบทบาทอย่างสำคัญในการริเริ่มปรับแนวนโยบายต่างประเทศ
 ไทยในยุคที่ทหารยังคงมีอำนาจรอบงำการเมืองไทยก่อนปี ค.ศ. 1973 ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช
 นายกรัฐมนตรี (มีนาคม 1975 - เมษายน 1976) ในสมัยรัฐบาลพลเรือนที่การปรับแนวนโยบาย
 ต่างประเทศโดยทั่วไป และนโยบายต่อประเทศเวียดนามโดยเฉพาะได้ปรากฏเด่นชัด พล.ต.
 ชาติชาย ชุณหะวัณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในสมัยรัฐบาล ม.ร.ว. คึกฤทธิ์
 ปราโมช ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช นายกรัฐมนตรี (เมษายน 1976 - ตุลาคม 1976) ในสมัย
 รัฐบาลพลเรือนซึ่งได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศในแนวทางเดียวกับรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์
 ปราโมช ตลอดจนสามารถสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างประเทศไทยกับประเทศเวียต-
 นามได้สำเร็จ และนายพิชัย รัตตกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสมัยรัฐบาล
 ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ผู้ซึ่งดำเนินการจนกระทั่งมีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่าง
 ประเทศไทยกับประเทศเวียดนาม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สร้างความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับเวียดนามระหว่างปี
 ค.ศ. 1975 - 1976
2. ได้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพล ในการปรับนโยบายต่างประเทศของไทยต่อเวียดนาม
 ในระยะ ปีค.ศ. 1975 - 1976
3. ได้บทเรียนจากการศึกษานโยบายต่างประเทศของไทยในอดีต เพื่อเป็นแนวทาง
 ในการกำหนดนโยบายในปัจจุบัน และอนาคต

การนำเสนอ

ในการนำเสนอจะแบ่งออกเป็น 4 บทดังนี้

บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึงสภาพปัญหา ขอบเขตของการศึกษา วัตถุประสงค์ของการ
 การศึกษา วิธีดำเนินการศึกษา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และการ
 นำเสนอ

* ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะใช้ คร.ถนัด คอมันตร์ แม้ว่าในบางแห่งจะใส่ชื่ออย่างอื่นก็ตาม

- บทที่ 2 นโยบายต่างประเทศของไทยต่อเวียดนาม ระหว่างปี ค.ศ.
1954 - 1973 กับระหว่างปี ค.ศ. 1975 - 1976 กล่าว
ถึงตัวชี้ที่แสดงให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศของไทย
ต่อเวียดนามในช่วงปี ค.ศ. 1975 - 1976
- บทที่ 3 การปรับนโยบายต่างประเทศของไทยต่อเวียดนาม ระยะเวลา ค.ศ.
1975 - 1976 กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกและภายใน
ในประเทศ และวิเคราะห์ว่าปัจจัยใดบ้างที่เข้ามามีผลต่อการปรับ
นโยบายต่างประเทศของไทยต่อเวียดนามในลักษณะใด
- บทที่ 4 บทสรุป กล่าวถึงข้อค้นพบ โดยสรุปเชื่อมโยงกับกรอบความคิด และ
สมมติฐานของการศึกษาที่ตั้งไว้